

UDK 811.163.4'282.2:34(497.16)
811.163.4'282.2:94(497.16)

Adnan ČIRGIĆ (Podgorica)

Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje „Vojislav P. Nikčević“
adnancirgic@t-com.me

VRIJEDAN DOPRINOS CRNOGORSKOJ LEKSIKOGRAFIJI
***Crnogorski pravnoistorijski rječnik* dr Čedomira Bogićevića**

Gotovo sve važnije projekte iz montenegrstike (u najširem smislu) do danas realizovali su pojedinci, po pravilu inokosno i bez podrške institucija. Što bi bila današnja crnogorska kultura bez jednoga Radoja Radojevića? Što bi bila nauka o crnogorskome jeziku bez Vojislava P. Nikčevića? Što bi bila crnogorska književna istoriografija bez Radoslava Rotkovića – njegova proučavaoca? Što bi bila crnogorska botanika bez Vukića Pulevića? I da ne nabrajamo dalje. Nijedan od njih nije se ostvario zahvaljujući kakvoj instituciji crnogorskoj koja im je omogućila neophodne uslove za rad. Nijedan od njih nije ni imao uslova za rad. Ali je svaki od njih uradio više no što su uradile pojedine institucije naše, i pored često prilično dobrih godišnjih budžeta koji se za te institucije izdvajaju.

Ovaj osvrt tiče se još jednoga pojedinca-institucije. Riječ je o dr Čedomiru Bogićeviću, koji se godinama bavi izučavanjem crnogorske pravne istorije. A da je riječ o čovjeku-instituciji svjedoči njegova knjiga *Crnogorski pravnoistorijski rječnik*, nedavno objavljena u izdanju Službenoga lista Crne Gore (Podgorica, 2010). Na gotovo 800 stranica autor je obuhvatio crnogorske pravne termine, bilo da su se čuvali u usmenoj predaji bilo da su sačuvani u poveljama, statutima, ispravama ili kakvim drugim pisanim spomenicima od XI vijeka do 1916. godine. Autor knjigu započinje mišlju Valtazara Bogišića da „vlastitost naroda i vlastitost narodnih svojstava nemaju boljih i tvrdih dokaza nego u narodnome pravu i narodnijem pravničkom običajima, kao najneposrednijim izrazima narodnoga duha“. Za razliku od sve češćih današnjih naslova u kojima se Crna Gora nalazi „u genitivu“ (npr. književnost Crne Gore, likovna umjetnost Crne Gore, pozorišna umjetnost Crne Gore i sl.), već iz samoga naslova Bogićevićeve knjige vidi se kako on definiše pripadnost pravnih termina koje je sakupio. Sasvim ispravno on je svu tradicionalnu pravnu terminologiju s prostora današnje nezavisne Crne Gore obje-

dinio pod imenom *Crnogorski pravnoistorijski rječnik*. Već u predgovoru istaknuto je da taj rječnik obuhvata samo dio ogromnoga blaga tradicionalne crnogorske pravne terminologije, jer autor nije imao više mogućnosti za nastavak poduhvata o kojemu je riječ. „Autor je uvjeren da će njegov trud i želja, u pogodnom vremenu, biti pretočeni u *Crnogorsku pravnoistorijsku enciklopediju*, za koje poduzeće nije imao podršku i razumijevanje nadležnih, bilo koje prirode“ – istakao je Bogićević. Osim bogate leksičke građe koju je sakupio i obradio, nerijetko uz vrlo opsežna kulturološka pojašnjenja, autor je dao i uvodni sintetički osvrt na jezik u crnogorskim pravnim spomenicima. Zbog svega toga nije ni čudo što je knjiga o kojoj je riječ nagrađena prvom nagradom kao izdavački poduhvat godine na Petom međunarodnom sajmu knjiga u Podgorici (juna 2010). Zbilja je riječ o poduhvatu kojim se u drugim zemljama, pa i u onim iz našega okruženja, ne bave pojedinci, a pogotovo ne bez institucionalne podrške. A poduhvat koji je svojim leksikonom ostvario Čedomir Bogićević služi na čast i autoru i našoj leksikografiji! On je ujedno i potvrda o vjekovnome trajanju crnogorskoga jezika i u nekadašnjem našem osobenom pravnom sistemu. Nažalost, XX vijek donio je svekoliki prevrat crnogorskoga društva, pa je većina tih termina istisnuta iz službene pravne komunikacije. A za razliku od pravnih stručnjaka XX vijeka, Valtazar Bogišić je i te kako uvažavao našu tradicionalnu pravnu terminologiju. Ovaj osvrt nije lament nad tom terminologijom, već pokušaj da se skrene pažnja na jedno značajno djelo koje će tu terminologiju sačuvati od zaborava.

Na kraju predgovora autor je istakao uvjerenje da će njegov istraživački napor doprinijeti „boljem upoznavanju naše pravne baštine, koju treba institucionalizovati ne samo kroz osobite nastavne i predmetne discipline nego i statusno-organizacione i naučne forme i da će podstaknuti interesovanje i ljubav spram otečestva čija povijest počiva na praiskonskoj blagodeti čovjekovoj – slobodi, pravdi, ljudskoći, dostojanstvu, zadatoj riječi, bistroj pameti, poštenome i hrabrom srcu, utkanim u njene pravne spomenike što kao najuzvišeniji čuvari našeg pamćenja bdiju nad našim dostojanstvom osvjetljavajući pregnuća minulih naraštaja i kulturno nasljeđe kroz duboku i slavnu dramaturgiju crnogorske istorije“. Nadajmo se da će se to autorovo uvjerenje obistiniti.